

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva și-a făcut o datorie de onoare din a aniversa o serie de specialiști din cadrul instituției noastre sau colaboratori de prestigiu prin publicarea unor articole în revista Sargetia, privind viața și activitatea lor, la împlinirea frumoasei vârste de 60 de ani. După articolele omagiale dedicate lui Liviu Mărghitan¹, profesorului universitar Dr. Ioan Glodariu², conferențiarului univ. Dr. Ioan Andrițoiu³, Dr. Gelu Neamțu⁴, Cercetătorului științific Dr. Ioachim Lazăr⁵, Dr. Volker Wollmann⁶, iată că a venit rândul Dr. Mircea Dan Lazăr, cel care a activat în cadrul Muzeului din Deva timp de peste 19 ani.

Dr. Mircea Dan Lazăr s-a născut la 2 februarie 1944, în comuna Doman, din județul Caraș-Severin, localitate situată la doar patru km de municipiul Reșița, unde tatăl său îndeplinea funcția de notar. Era al doilea copil al notarului Virgil Lazăr și al soției sale Cornelia. Vreme de 5 ani a copilărit la Doman, în compania copiilor de români și șvabi, ai căror părinți lucrau, în cadrul Întreprinderii miniere din localitate, la extragerea cărbunelui. De la acești copii șvabi probabil a acumulat primele deprinderi despre ordinea și seriozitatea germană, ordine care apoi s-a îmbogățit în urma căsătoriei și care îl caracterizează și în prezent,

În anul 1949, copilul Mircea Dan Lazăr este nevoit să-și găsească alți prieteni de joacă în comuna Zorlențu Mare, unde tatăl său este strămutat în aceeași funcție de notar. Aici începe școala primară în toamna anului 1951. Dar în anul următor, 1952, familia primește o grea lovitură. În neagra perioadă a arestărilor și epurărilor care a urmat îndepărtării Majestații Sale Regelui Mihai I (1947) de la conducerea statului

¹ Adriana Rusu-Pescaru, Liviu Mărghitan la a 60-a aniversare, în Sargetia, XXVI/1, 1997-1996, p. 39-43.

² Adriana Pescaru, Profesorul Univ. Dr. Ioan Glodariu la 60 de ani, în Sargetia, XXVIII-XXIX, 1999-2000, p. 9-15.

³ Iosif Vasile Ferencz, Conf. Univ. Dr. Ioan Andrițoiu la 60 de ani, în Sargetia, XXVIII/1, 1999-2000, p. 17-21.

⁴ Ioachim Lazăr, Dr. Gelu Neamțu la a 60-a aniversare, în Sargetia, XXVIII-XXIX/2, 1999-2000, p.9-18.

⁵ Marcel Morar, Dr. Ioachim Lazăr la a 60-a aniversare, în Sargetia, XXX, 2001-2002, p. 11-22.

⁶ Ioachim Lazăr, Dr. Volker Wollmann la a 60-a aniversare, în Sargetia XXX, 2001-2002, p. 23-35.

român, tânărul notar, care a practicat funcția și în perioada interbelică, a fost arestat, condamnat și înmormântat. După acel proces "politic" dirijat, notarul Virgil Lazăr este încarcerat în cadrul penitenciarelor din Borzești, Insula Șerpilor și Canal. În anul 1954 este pus în libertate "cu obligația din partea autorităților de a-i asigura reabilitarea deoarece s-a dovedit că nu a fost vinovat de faptele pentru care a fost acuzat".

Dar în urma arestării capului familiei, soția sa Cornelia este nevoită să părăsească comuna și se stabilește la Simeria. Aici Mircea Dan Lazăr își continuă clasele primare și apoi pe cele elementare după care se înscrie la Școala Medie Mixtă (Liceul) din Simeria. La terminarea liceului și după obținerea bacalaureatului susține examenul de admitere la Facultatea de Filologie din Timișoara, unde i-au lipsit câteva sutimi de punct pentru a fi admis. Revine la Simeria și în perioada octombrie 1962 - august 1963 se încadrează în producție, lucrând ca impegat de mișcare la coloana de mașini auto din Simeria și apoi ca însoțitor de marfă la Întreprinderea "1 Mai" din Deva. În toamna anului 1963, Mircea Dan Lazăr se înscrie la Facultatea de Istorie-Filozofie din cadrul Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași și în urma examenului susținut aici este declarat admis.

În cadrul studiilor universitare beneficiază de îndrumarea unor remarcabili profesori între care amintim pe Nicolae Gostar, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Vasile Cristian, Atila Laszlo și Gheorghe Platon. Prezența unor remarcabili specialiști în istoria veche și arheologie îi dezvoltă pasiunea pentru această specialitate. Dintre colegii săi, care s-au remarcat în știința istorică românească, enumerăm pe Valeriu Dobrinescu, Mihai Vitcu, Vasile Simanschi, Vasile Chirica etc. Lucrarea de licență a studentului Mircea Dan Lazăr se înscrie tot în domeniul istoriei antice, având ca temă "Arta prelucrării aurului la geto-daci", pe care a susținut-o în sesiunea din vara anului 1968. Posibilitățile reduse din acea perioadă care nu i-au permis să lucreze într-un institut de profil sau muzeu, l-au determinat pe tânărul absolvent să opteze pentru o instituție de învățământ. Este repartizat, în august 1968, ca profesor de istorie la Liceul din Ghelar (Județul Hunedoara).

Instituția de învățământ din centrul minier Ghelar a beneficiat în acei ani de câțiva tineri profesori care au ridicat prestigiu acestei școli. Între cei câțiva colegi ai profesorului Mircea Dan Lazăr amintim pe Iancu Toma (istorie-filozofie), Ladislau David (istorie-filozofie), Cornel Munteanu (fizică), Mihai Filip (limbi străine) și alții.

În perioada 1968-1971, când a profesat la Ghelar, Mircea Dan Lazăr se dovedește un fin pedagog, fiind înconjurat cu stimă și dragoste de către elevi. În aceeași perioadă își întemeiază și familia, cunoscând-o pe tânăra Kinga-Maria Latzina. Cei doi tineri se căsătoresc, la 5 august 1970, punând bazele unei familii solide prin cele două fete, Cecilia-Laura și Anemarie, precum și prin cei 3 nepoți.

În septembrie 1971, Mircea Dan Lazăr este transferat, în interes de serviciu, în cadrul Muzeului județean Hunedoara-Deva, fiind încadrat ca îndrumător. Deși postul pe care îl ocupă, în anii 1971-1972, avea ca principal obiectiv îndrumarea grupurilor de vizitatori în cadrul expoziției de bază și la monumentele istorice din județul Hunedoara, Mircea Dan Lazăr își începe și activitatea de cunoaștere a istoriei unor zone ale județului din punct de vedere arheologic. În acest sens participă, alături de alți tineri arheologi, între care amintim pe Liviu Mărghită, Ioan Andrișoiu, Adriana Rusu, la o serie de cercetări de suprafață la Almaș-Săliște, Bulzești de Sus, Valea Mureșului, Ținutul Pădurenilor etc. Prin activitatea desfășurată este promovat în funcția de muzeograf încă din anul 1972 și apoi muzeograf principal din anul 1984. Este cooptat în calitate de arheolog și reprezentant al Muzeului din Deva în diverse colective care

efectuau cercetări arheologice la o serie de obiective de importanță națională în județul Hunedoara. În perioada 1974-1978, face parte din colectivul de arheologi de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa condus de eminentul profesor universitar Hadrian Daicoviciu. În vara anului 1975 participă la cercetările întreprinse la Biserica monument istoric din Streisângeorgiu, sub conducerea reputatului arheolog și istoric Radu Popa. Apoi în anii 1978-1979 ia parte la cercetările efectuate la Curtea cnezială din Sălașu de Sus și Cetatea medievală Mălăiești, alături de alți doi tineri și valoroși arheologi, Victor Eskenassy și Adrian Andrei Rusu.

Experiența acumulată pe aceste șantiere l-au îndreptățit pe Mircea Dan Lazăr să primească dreptul de a cerceta, în mod independent, pe unele șantiere. Astfel între anii 1980-1985 a întreprins cercetări arheologice în zona Ghelarului, la punctul numit "Valea Caselor" unde a fost descoperit, încă în anul 1895, un cuptor pentru topit minereul de fier, datând din secolele IX-X, care este considerat de către specialiștii în domeniu "Strămoșul furnalelor". În urma investigațiilor efectuate aici, a descoperit și alte asemenea instalații de topit minereul de fier, despre care a întocmit și publicat valoroase studii⁷. Este perioada în care a acumulat valoroase cunoștințe în domeniul extragerii și prelucrării fierului, ceea ce l-a orientat spre un domeniu nou și mai puțin abordat – arheologia industrială. În aceeași perioadă întreprinde cercetări și la Biserica monument istoric din Ruda-Ghelar.

Mai participă și la cercetările arheologice din județul Hunedoara, efectuate în cadrul unor contracte încheiate cu diverse întreprinderi, pentru eliberarea de sarcină istorică, pentru a permite construcția unor obiective industriale, amenajări agricole sau hidrotehnice, printre care amintim cercetările de la Rușor, Cinciș-Cerna, Geoagiu, Micia (Vețel), Câmpul lui Neag, Covragiu, Subcetate și Hațeg. Anul 1989 marchează și efectuarea de cercetări la ultimile obiective istorice, înainte de stabilirea la Sibiu. Acestea sunt Biserica de la Crișcior⁸, ctitorită de cneazul român Bălea și la Curtea nobiliară de la Nălați-Vad.

În perioada 1978-1986, Mircea Dan Lazăr a îndeplinit și funcția de coordonator al Oficiului pentru Patrimoniul Cultural Național. În cadrul acestui oficiu a coordonat activitatea de întocmire de fișe de evidență; evidența deținătorilor de bunuri culturale; evidența bunurilor și a siturilor de arheologie veche, medievală și industrială din județ; întocmirea unui fond de documente topo referitoare la siturile arheologice constituit în fond de documente secrete. În aceeași perioadă este cooptat ca membru în Comisia de expertizare a bunurilor culturale ce urmau să fie trecute temporar sau definitiv peste graniță. Merită menționată activitatea de apărare a Tezaurelor din metale prețioase în fața pretențiilor secretarului cu propaganda al Comitetului județean Hunedoara al P.C.R. și al reprezentantului Băncii Naționale de a preda aceste valori inestimabile ale muzeului către Banca Națională. A fost dusă o adevărată luptă pentru a evita o asemenea acțiune care se putea dovedi ireparabilă.

În cei 19 ani de activitate în cadrul Muzeului din Deva a participat la numeroase acțiuni științifice desfășurate atât în cadrul județului Hunedoara cât și în alte centre din țară. Printre centrele în care a participat la diferite sesiuni de comunicări științifice,

⁷ Mircea Dan Lazăr, Aspecte ale exploatarei fierului la Ghelari (Județul Hunedoara) în evul mediu, în lumina cercetărilor arheologice, în Sargetia, XVIII-XIX, p. 195-199; Idem, Un cuptor pentru redus minereul de fier descoperit la Ghelari, Hunedoara, în Materiale și cercetări arheologice, București, Brașov, 1983.

⁸ Mircea Dan Lazăr, Mihai David, Eugen Pescaru, Biserica românească de la Crișcior (județul Hunedoara), în Sargetia, XXI-XXIV, 1987-1991, p. 121.

sesiuni de rapoarte arheologice, simpozioane științifice, amintim: Deva, Petroșani, Hunedoara, Brad, Orăștie, Sarmizegetusa, Gurasada, București, Alba Iulia, Cluj-Napoca, Reșița, Baia Mare, Caransebeș, Ploiești, Pitești, Miercurea Ciuc, Brașov etc., prezentând peste 30 de comunicări științifice.

Între 1973-1983, a fost cooptat ca membru în colegiul de redacție al revistei Sargetia, contribuind la apariția volumelor XIV-XX. Ca toți cei care activau în cadrul unor instituții de cultură, de până în 1989, Mircea Dan Lazăr a fost membru în Comisia de propagandă a Comitetului județean de partid și activist obștesc în cadrul Comitetului de Cultură și Educație Socialistă.

Și acum câteva cuvinte de suflet pentru Mircea Dan Lazăr. Îl cunosc încă din anul 1971, de la încadrarea sa în cadrul Muzeului din Deva, eu fiind "om al muncii", în cadrul Muzeului "Castelul Corvineștilor" din Hunedoara. Specificul muncii a determinat stabilirea unor relații colegiale, de colaborare și apoi de prietenie, care continuă și în prezent. Din anul 1978 am devenit și colegi de muncă în aceeași instituție. De nenumărate ori am plecat amândoi în diverse cercetări de teren, dintre care cea întreprinsă în Ținutul Pădurenilor a rămas de neuitat. Parcurgerea satelor pe traseul Zlaști - Boș - Groși - Ulm - Cerbăl - Socet - Poiana Răchitelii - Vadu Dobri - Boroslav - Meria - Lunca Cerni de Jos - Hăjdău - Dăbâca - Toplița ne-a permis să aflăm amănunte despre populația din această zonă. Aici am aflat "secretul plăcintelor pădurenești" iar prietenul Mircea a aflat ce pățești când faci cercetări într-o groapă pentru un stâlp de curent, noaptea la orele 24,00, cu bagaje și fără o sursă de lumină (vezi deplasarea spre Dosul Alunului).

Am încercat să prezint, și sper că am reușit în bună parte, activitatea colegului și prietenului Dr. Mircea Dan Lazăr, pentru perioada cât a activat la Muzeul din Deva. Ultimii 15 ani de activitate și cei de până la pensionarea sa din cadrul muzeului din Sibiu, îmi exprim speranța că vor face obiectul unui articol aniversar publicat în cadrul revistei Muzeului Bruckenthal cu ocazia împlinirii a 65 de ani de viață a Doctorului în istorie Mircea Dan Lazăr. Acum la împlinirea frumoasei vârste de 60 de ani colegii din cadrul Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva îi urează lui Mircea Dan Lazăr, multă sănătate, fericire și tradiționalul "La Mulți Ani !".

Dr. Ioachim Lazăr

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ
A OPEREI ISTORICULUI MIRCEA DAN LAZĂR

- Un relief reprezentându-l pe Hercule descoperit la Sălașu de Sus, în Sargetia, X, 1973.
- Plastica culturii Vinča-Turdaș, din colecțiile Muzeului Județean Hunedoara-Deva, în Sargetia, XI-XII, 1974-1975.
- Emblema Legiunii a XIII-a Gemina pe un fragment de umbo, în Sargetia XIII, 1977 (în colaborare cu Iudita Winkler).
- Tezaurul feudal (sec. XV-XVI) de la Ribița (Jud. Hunedoara), în Sargetia, XIII, 1977.
- Un cuptor dacic pentru ars ceramica descoperit la Deva, în Sargetia, XIV, 1979.
- Din activitatea științifică a "Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara între anii 1880-1912, în Sargetia, XVI-XVII, 1982-1983.
- Aspecte ale exploatării fierului la Ghelari (Județul Hunedoara) în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și până la sfârșitul secolului al XIX-lea, în Sargetia, XVI-XVII, 1982-1983.
- Aspecte ale exploatării fierului la Ghelari (Județul Hunedoara) în evul mediu, în lumina cercetărilor arheologice, în Sargetia, XVIII-XIX, 1984-1985.
- Un cuptor pentru redus minereu de fier descoperit la Ghelari, Hunedoara, în Materiale și Cercetări Arheologice, București-Brașov, 1983.
- Biserica românească de la Crișcior (Județul Hunedoara), în Sargetia XXI-XXIV, 1988-1991 (în colaborare cu Mihai David și Eugen Pescaru).
- Un cronicar și o cronică mai puțin cunoscute ale revoluției de la 1848-1849. Manuscrisul preotului Nistor Socaciu din Biscaria – Simeria, în Restituiri, II, Deva, 1994.
- Aspecte ale exploatării fierului la Ghelari (Județul Hunedoara) în evul mediu în lumina cercetărilor arheologice în volumul "Din istoria metalurgiei hunedorene. 110 ani de la punerea în funcțiune a primului furnal de la Hunedoara, 1884-1994", Hunedoara, 1994.
- Aspecte ale exploatării fierului de la Ghelari (Județul Hunedoara) în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și până la sfârșitul secolului al XIX-lea, în volumul "Din istoria metalurgiei hunedorene. 110 ani de la punerea în funcțiune a primului furnal de la Hunedoara, 1884-1994", Hunedoara, 1994.
- Desfășurarea răscoalei țărănești condusă de Horea, Cloșca și Crișan pe domeniul Hunedoarei, în Corviniana, I, Anul 1, 1995.
- Considerații privind evul mediu timpuriu pe teritoriul Țării Hațegului, în Symposia Thracologica, Miercurea Ciuc, 1987.

- Relații agrare pe domeniul Hunedoara (sec. XVII-XIX), în Al X-lea Simpozion Național de Istorie și Retrologie Agrară a României, Baia Mare, 1998.
- Cronica evenimentelor politice, economice și spirituale în ziarele din comitatul Hunedoara, în In memoriam George Barițiu 1893-1993, Deva, 1993.
- Momente din istoria agriculturii românești “Fabrica de mașini And. Rieger” din Sibiu, în Al XII-lea Simpozion Național de Istorie și Retrologie Agrară a României, Deva, 1993.
- Statutele Reuniunii Române de Agricultură din Comitatul Sibiu, în Al XIV-lea Simpozion Național de Istorie și Retrologie Agrară a României, Bacău, 1994.
- Die Maschinen Werkw “And. Rieger A. G. Sibiu (Hermannstadt) lt. Der Industrie Archöologie, în EXPOZE FÜR SAMMELBAN, SPURENSICHERUNG UND LEBENSLINIEN DER LANDLER, Lore – Lotte Hassfurther – Forshung Und Dokumentation, Arbeitskreis Museum, Wien, 21 april 1993, III, 2.
- Porumbacul de Sus, județul Sibiu – Raport de cercetare arheologică, în Cronica Cercetărilor Arheologice, Satu Mare, 1994.
- Porumbacul de Sus, județul Sibiu – Raport de cercetare arheologică, în Cronica Cercetărilor Arheologice, Cluj-Napoca, 1995.
- Din lucrările Adunării generale ale Astrei ținută la Hațeg (județul Hunedoara) în anul 1864, în Corviniana, Anul II, nr. 2, Hunedoara, 1996.
- Cârțișoara, județul Sibiu – Raport de cercetare arheologică, în Cronica Cercetărilor Arheologice, Suceava, 1999.
- Tipologia instalațiilor pentru topit sticla, în Corviniana, Anul V, nr. 5, Hunedoara, 1999.
- “Luncile glăjăriei” Arpașul de Sus, județul Sibiu – Raport de cercetare arheologică, în Cronica Cercetărilor Arheologice, Deva, 2000,
- Nicolae Densușianu. Preliminarii la “Revoluțiunea lui Horia în Transilvania și Ungaria, în Sargetia, XXVIII-XXIX, 1999-2000.
- “Luncile glăjăriei”, Arpașul de Sus, județul Sibiu – Raport de cercetare arheologică, în Cronica Cercetărilor Arheologice, Suceava, 2001.
- Câteva date din istoria Fabricii de sticlă din Avrig, județul Sibiu, în Corviniana, Anul VI, nr. 6, Hunedoara, 2001.
- Atestarea documentară a glăjăriilor din Transilvania din secolele XVII-XIX, în Sargetia, XXX, 2001-2002.
- Un sigiliu al unui meșter sticlar din Cârțișoara în colecțiile Muzeului Brukenthal din Sibiu, în Corviniana, Anul VIII, nr. 8, Hunedoara, 2004 (în colaborare cu Dan Ivănuș).